

Analyse | kraka

10. februar 2016

Vækstpakken er ufokuseret og nærmest
ligegyldig

Af Jens Hauch

Kontakt

Vicedirektør
Jens Hauch
Tlf. 3140 7715
E-mail jeh@kraka.org

1. Generelt om vækstpakken

D. 9 februar har regeringen indgået en aftale med Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti om en vækstpakke.¹

Der er tale om en meget lille pakke, 200 mio. kr. i fire år. Der opgøres hverken vækst- eller beskæftigelseseffekt i forbindelse med pakken, men på baggrund af størrelsen og karakteren af tiltagene, er det Krakas vurdering, at påvirkningen på vækst og beskæftigelse særdeles begrænset – og muligvis endda negativ.

Det er ikke nødvendigvis beløbets størrelse, der er afgørende. En vækstpakke, der fjerner overflødig regulering, kan være meget billig og samtidig have en betydelig væksteffekt. Generelt tager en effektiv vækststrategi udgangspunkt i at fjerne overflødig regulering og særordninger. Forskellige typer af produktion i forskellige områder bør ligestilles og have lige muligheder for at udvikle sig. Det kunne fx være ved at liberalisere planloven yderligere, eller fjerne særregulering, der hæmmer konkurrencen fx i taxibranchen. Reguleringen af apoteker er blevet lempet, men der er fortsat et potentiale for yderligere lempelser. Et andet oplagt satsningsområde er, at forøge optaget inden for højproduktive uddannelser, jf. tidligere analyser af Kraka og af Produktivitetskommissionen.

Vækstpakken går imidlertid i den modsatte retning, og en række af tiltagene har karakter af at være nye særordninger – det er en grundlæggende misforstået strategi. Vækstpakken fokuserer således på udvalgte geografiske områder og på udvalgte erhverv.

Der er dog også initiativer i pakken, der ud fra en økonomisk vurdering kan være generelt hensigtsmæssige eller repræsentere skridt i rigtig retning.

Nedenfor kommenteres de enkelte tiltag i pakken.

2. Pakkens indhold

Nedsættelse af færgetakster for passagerbefordring til og fra øer

Med pakken gives et tilskud til færgefart uden for sommerperioden.

Kraka har tidligere påpeget, at subsidier til færger til småøer næppe er en god idé. Man skaber en unødvendig forvriddning, når brugerne ikke betaler de fulde samfundsøkonomiske omkostninger af transport. Det kan ikke udelukkes, at initiativet kan forøge bosætningen på øerne, men det skaber ikke samlet økonomisk vækst, at en person bosætter sig og arbejder på en lille ø frem for et andet sted i landet. Tværtimod er det sandsynligt, at et dårligere jobmatch og ringere samlokaliseringsevner fører til, at den samlede produktivitet i landet reduceres.

Hvis man ud fra et regionalpolitisk hensyn ønsker at tilgodese øboer særligt, bør en statsstøtte være knyttet direkte til dette mål. En støtte knyttet til færgerejser er ikke målrettet bosættelse.

Bredbåndspulje

Med pakken gives et tilskud til udrulning af bredbånd i områder, hvor teleselskaberne ikke planlægger udrulning.

¹ Aftalen kan findes her: <https://www.evm.dk/nyheder/2016/16-02-09-aftale-800-mio>

Adgang til effektivt bredbånd kan have betydning for bosætning, særligt for erhvervsaktive. Der kan således være en privatøkonomisk gevinst ved en hurtig adgang til internet. Hvis den privatøkonomiske gevinst er tilstrækkeligt stor, vil der være tilstrækkelig tilskyndelse for private virksomheder til at tage initiativ til at etablere forbindelsen uden offentlig støtte.

Produktivitetskommissionen har overvejet, om der evt. er en såkaldt ekstern effekt, der betyder, at de samfundsøkonomiske gevinster ved yderligere udbredelse af bredbånd skulle overstige de privatøkonomiske gevinster. Dette ville i så fald være et argument for offentlig støtte til udbredelse af bredbånd. Produktivitetskommissionen konkluderer imidlertid klart, at der ikke eksisterer en sådan effekt, og at derfor ikke findes et produktivetsargument for offentlig støtte til bredbånd. Produktivitetskommissionen udelukker dog ikke, at der kan eksistere regionalpolitiske hensyn.

Lempet elafgift for forlystelser

Med pakken omfattes forlystelser i de erhverv, der kan få godtgjort afgiften på el anvendt til proces.

Momsregistrerede virksomheder kan få godtgjort størstedelen af elafgiften på el anvendt til proces. Det gælder dog ikke visse liberale erhverv herunder forlystelser.

Hvis der er et politisk mål om at spare på energien – jf. EU's 20-20-20 mål for 2020 – kan en generel energiafgift være et middel til at realisere et sådant mål på en omkostningseffektiv måde. Men i så fald bør afgiften udgøre samme sats per energienhed for alle energiformer. I dag er el i Danmark klart overbeskattet i forhold til dette benchmark, og derfor er en sænkelse af elafgiften hensigtsmæssig. En lavere elafgift vil også fremme elektrificeringen af energiforbruget og derved muliggøre en mere effektiv udnyttelse af vores vedvarende energikilder.

Afgiften bør derfor reduceres for alle typer af elforbrug og i særlig grad for virksomhedernes elforbrug. Det kan derfor betragtes som et skridt i den rigtige retning, at flere virksomheder slipper for elafgift. Der er dog tale om et meget lille skridt.

Erhvervspartnerskab for avanceret produktion

Med pakken igangsættes et partnerskab, der skal øge indsatsen for digitalisering m.m. i små og mellemstore virksomheder.

Det er uklart, hvad der mere præcist er målet med partnerskabet. Det er derfor ikke muligt at afgøre, om partnerskabet fjerner en barrierer for automatisering i mindre virksomheder, hvilket kan være godt, eller om partnerskabet i højere grad har karakter af selektiv erhvervsstøtte, hvilket er skidt.

Under alle omstændigheder er det afsatte beløb så begrænset, at det nærmer sig det ligegyldige.

Målrettet erhvervsindsats i områder præget af stærk tilbagegang

Med pakken igangsættes en særlig indsats bl.a. i samarbejde med lokale vækstfora for at støtte erhvervsudviklingen i områder, der er præget af stærk tilbagegang.

Hvis forudsætningerne for at drive erhverv i et område forsvinder, vil området opleve tilbagegang. Det kan fx ske, hvis nye vidensintensive teknologier øger fordelene ved at placere virksomheder i byområder, hvor vidensdelingen er mere intens end i landområder. Det er en naturlig økonomisk udvikling, som drives af, at arbejdskraft og investeringer søger mod de områder, hvor de gør størst gavn. Denne udvikling er med til at sikre økonomisk vækst

samlet set. Det er derfor produktivitetshæmmende, hvis man forsøger at fastholde investeringer og arbejdskraft i områder i tilbagegang.

Omvendt kan der argumenteres for, at der kan være omfattende overgangsproblemer i et område i stærk tilbagegang, og at man derfor i en periode fra statsligt hold kan bidrage til at omstillingen sker glat. Med et sådant fokus kan en midlertidig indsats af begrænset størrelse ikke udelukkes at være hensigtsmæssig.

"Oprettelse af grundforløbsafdelinger på erhvervsuddannelser", "Indkvartering på kostafdelinger under erhvervsuddannelsespraktik", "Dækning af boligudgifter mv. ved praktik i det tyske nærrområde", "Forsøg med fjernundervisning i folkeskolen"

En gruppe af mindre tiltag, der er målrettet adgangen til uddannelse i yderområder.

Det Økonomiske Råd har i "Dansk Økonomi, forår 2015" analyseret adgangen til uddannelse i yderområder. Rådet konkluderer på den ene side, at lige adgang til uddannelse uanset region er et alment anerkendt lighedsprincip. Rådet konkluderer dog også, at børn vokset op i yderområder ikke klarer sig dårligere i voksenlivet. Endelig konkluderer Rådet, at det er vigtigt af hensyn til mobiliteten at fastholde gode uddannelsesmuligheder i alle dele af landet.

Det er uklart om de tiltag, der er indeholdt i vækstplanen, er de bedst mulige. Men der eksisterer, jf. Rådets analyser, relevante lighedsargumenter for at have fokus på tilgængeligheden af uddannelse i yderområder, hvilket også er i fokus i tiltagene i vækstplanen.

Landdistriktsvækstpiloter

Tilskud til midlertidig ansættelse af en person med videregående uddannelse i små og mellemstore virksomheder i landdistrikter.

Man må forvente, at virksomhederne ansætter personer, hvis der er en privatøkonomisk gevinst herved, og det er vanskeligt at argumentere for, at der skulle eksistere en ekstern effekt, der på netop dette område kan retfærdiggøre et offentligt tilskud.

Ordningen har således karakter af selektiv erhvervsstøtte og kan derved principielt have en samlet set væksthæmmende effekt. Beløbet er dog så lille, at det er ligegyldigt.

Succesfuldt iværksætteri via rådgivning

Erhvervsfolk med erfaring i forretningsudvikling yder sparring til lovende iværksættere. Videreførelse af eksisterende program.

Det angives, at de deltagende virksomheder har haft stor gavn af ordningen. Dette er dog ikke et tilstrækkeligt kriterium for at ordningen kan kaldes en succes. For det første er der tale om lovende iværksættere, dvs. man ved ikke, om de ville have haft succes under alle omstændigheder. Effekten af ordningen er således uklar. Desuden sættes omkostningen ved ordningen ikke i relation til effekterne i virksomhederne. Man ved således ikke om indsatsen er pengene værd.

Det kan være hensigtsmæssigt at iværksætte forsøgsordninger, men hvis de videreføres bør det være på baggrund af en tilstrækkelig evaluering. Utilstrækkelige eller helt manglende evaluering af de mange særordninger og tiltag er et vidt udbredt problem.

Der er dog i dette tilfælde tale om et så lille beløb, at det nærmer sig det ligegyldige.

Privat NemID til virksomheder og til erhverv i NemKonto

Et meget lille tiltag, målrettet mod at reducere administrative byrder i forbindelse med anvendelse af NemID. Administrative byrder kan hæmme konkurrencen, da de er relativt større for små virksomheder. Der eksisterer således gode argumenter for at reducere unødvendige administrative byrder.

Nordisk Folkecenter for Vedvarende Energi i Thy

Meget lille tiltag med tvivlsom væksteffekt.

Målrettede PSO-lettelser

Flere virksomheder får mulighed for at blive omfattet af en mere lempelig PSO-afgift.

PSO-afgiften er kraftigt forvriddende, hvilket er uhensigtsmæssigt, da den alene tjener et finansieringsformål. Det er derfor hensigtsmæssigt, at afgiften nu lempes yderligere. Det ville dog være bedre, om PSO-afgiften blev lempet ligeligt for alle typer af virksomheder.

En tidssvarende restaurationslov

Mindre justering af aldersgrænsen for ansatte i restauranter, hvor der udskænkes alkohol. Stort set uden betydning i et lidt større perspektiv.

Arkæologiske udgravningers indvirkning på nybyggerier

Det kan være uhensigtsmæssigt, at virksomheder skal bære en potentielt væsentlig omkostning, hvis der viser sig arkæologiske fund på deres byggegrund. En sådan usikkerhed kan få virksomheder til at være tilbageholdende med at foretage nye bygningsinvesteringer, hvilket kan være produktivitetshæmmende. Det er derfor nyttigt at få afklaret, om der kan etableres et mere hensigtsmæssigt system. Det kunne fx være i form af en forsikringslignende ordning.